

Butlletí de Prevenció d'Errors de Medicació

de Catalunya

Vol. 12, núm. 1 · gen – mar 2014



Butlletí de
**Prevenció d'Errors
de Medicació**
de Catalunya

- Resum de la memòria d'activitats del Programa de Prevenció d'Errors de Medicació - 2013.

Resum de la memòria d'activitats del Programa de Prevenció d'Errors de Medicació – 2013 ■

Marta Massanés

Programa de Prevenció d'Errors de Medicació de Catalunya

■ Notificació d'errors de medicació

1. Resum

Des de la posada en marxa del Programa (maig de 2001) fins el 31 de desembre de 2013 s'han registrat un total de 15.694 notificacions d'errors de medicació (EM). En la figura 1 es mostra l'evolució d'aquest registre durant els diferents anys.

El nombre de notificacions rebudes va anar incrementant des del seu inici fins el 2009. A partir de 2010, s'observa una davallada i posterior estancament per diverses causes, en

gran part per la conscienciació dels professionals sanitaris de la importància de notificar els EM, que va comportar la implantació de registres de notificació interns i l'aparició de registres externs.

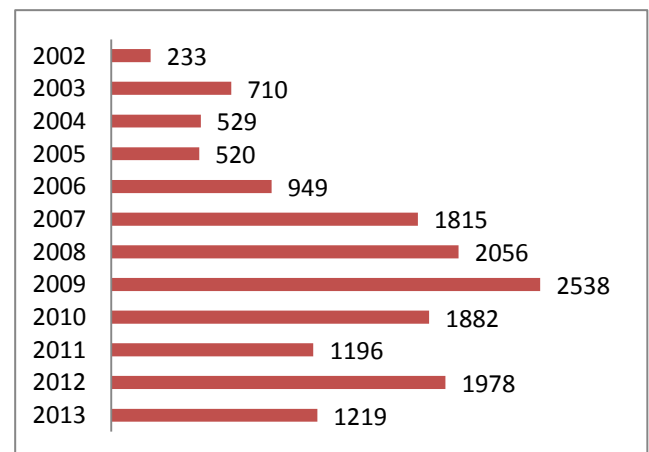


Figura 1. Nombre de notificacions d'EM rebudes de 2002 a 2013.

2. Notificacions rebudes durant l'any 2013

Durant l'any 2013 s'han registrat un total de 1219 notificacions d'EM.

Al 2013 no es van incorporar les notificacions procedents de l'àmbit universitari, tal com es fa

habitualment, com a conseqüència de la renovació de l'eina informàtica. Les dades s'incorporaran durant el 2014.

3. Classificacions

Existeixen diverses classificacions possibles: segons la gravetat o conseqüències que tenen sobre el pacient, segons el lloc on s'origina la notificació, segons el personal que origina la notificació i segons la causa o causes que fan que es produeixi.

Tot seguit es presenten les classificacions corresponents als EM recollits des de l'1 de gener de 2013 fins al 31 de desembre de 2013:

- Segons la seva gravetat:

El 67% dels errors no han arribat al pacient, mentre que els que ho han fet, només el 2,4% li han causat lesió (taula 1).

Sense lesió:	97,6% (1190)
A: Circumstància amb capacitat de causar error	11,2% (135)
B: L'error s'ha produït, però s'ha detectat abans d'arribar al pacient	56,2% (684)
C: L'error no ha produït lesió	22% (271)
D: El pacient requereix observació, però no s'ha produït lesió	8,2% (100)
Amb lesió:	2,4% (29)
E: Ha precisat tractament i/o ha causat lesió temporal	1,7% (21)
F: Ha precisat o allargat l'hospitalització i provocat una lesió temporal	0,5% (6)
G: Ha produït una lesió permanent	0,1% (1)
H: Ha produït una situació propera a la mort	0,1% (1)
I: Ha produït o contribuït a la mort del pacient	0% (0)

No han arribat als pacients (A,B): 65,3% (798)
Han arribat als pacients (C,D,E,F,G,H,I): 34,7% (424)

Taula 1. Classificació dels EM segons la seva gravetat durant l'any 2013.

La figura 2 mostra la classificació segons gravetat pel 2013 (columnes de color blau) i per l'acumulat des de 2002 fins al 2013 (columnes de color vermell). En ambdós casos, la categoria d'error més freqüent és el de tipus B, és a dir, l'error s'ha produït però no ha arribat al pacient.

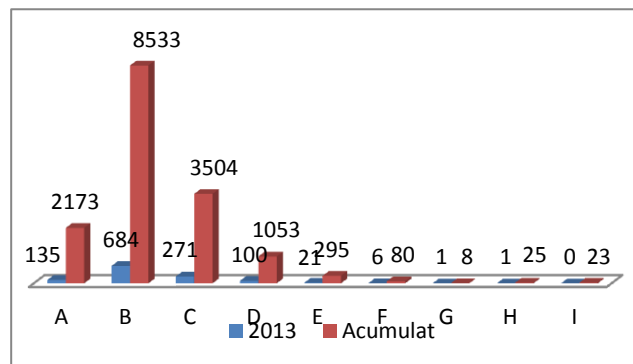


Figura 2. Classificació dels EM segons la seva gravetat, durant el període 2002-2013.

- Segons l'origen de la notificació:

Actualment, hi ha 120 centres registrats al Programa com a centres notificadors. Malgrat l'elevat nombre de centres adscrits, deu d'ells concentren el 98% de les notificacions rebudes durant el 2013.

El 88% de les notificacions provenen de l'àmbit hospitalari, mentre que la resta s'originen en residències geriàtriques i centres sociosanitaris (5%), en centres d'atenció primària (3,3%), en la farmàcia comunitària (2,9%) i en el domicili del pacient (0,8%). En la figura 3 es representen aquestes dades:

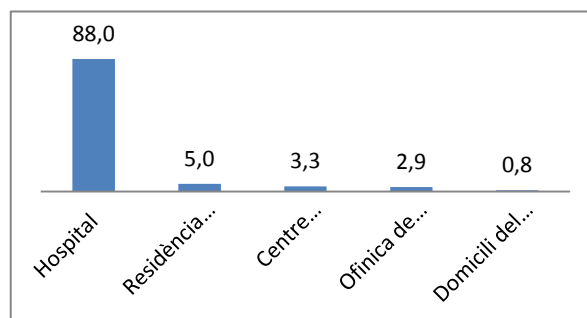


Figura 3. Classificació dels EM segons el lloc on s'ha originat la notificació, durant l'any 2013.

- Segons els medicaments implicats:

Els grups terapèutics que s'han vist implicats amb més freqüència en les notificacions rebudes durant l'any 2013 han estat els següents:

N02–Analgèsics (13,1%): paracetamol, metamizol.

J01–Antibiòtics sistèmics (12,6%): amoxicil·lina.

N05–Psicolèptics (8,5%): benzodiazepines.

B01–Anticoagulants i antiagregants plaquetaris (6,9%): acenocumarol, heparines de baix pes molecular.

A02–Antiàcids, antiflatulents i antiulcerosos (5,6%): omeprazol, ranitidina.

A10–Antidiabètics (5%): insulines.

Aquests 6 grups concentren més de la meitat de les notificacions rebudes (51,6%).

- Segons la causa:

El 52,8% dels errors s'han produït durant el procés de prescripció; en segon lloc amb un 16,3% durant l'administració del medicament; seguidament els originats per la forma farmacèutica del medicament (per similitud d'envasos o de noms o per etiquetatge incomplet o equívoc) amb un 9,2% i els que es produeixen durant la dispensació del medicament amb un 7,2%. Ja en menor percentatge trobem amb un 3,8 i 3,7%, els que es produeixen per manca d'informació (del medicament, del pacient o del procés) i pels errors del sistema respectivament, i amb un 3% els que s'originen per una verificació de la prescripció incorrecta. El 4% restant fa referència altres causes. La figura 4 mostra el percentatge de notificacions atribuïdes a cada procés de la cadena del medicament:

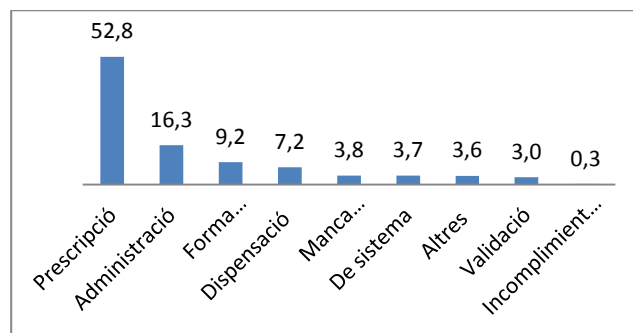


Figura 4. Classificació segons la/es causa/es que motiven l'EM, notificats durant l'any 2013.

Tot seguit es recullen algunes de les notificacions d'EM originades per la forma farmacèutica del medicament, rebudes durant el 2013:

Rivastigmina solució

- Problema: les xeringues de dosificació del medicament van marcades en mil·lilitres o en mil·ligrams segons el laboratori que comercialitza el medicament.
- Error que pot comportar: error de dosificació.

Levofloxacino Accord EFG 0,5% iv

- Problema: quan s'introdueix l'equip es trenca.
- Error que pot comportar: error d'administració.

Diltiazem cinfa 60 mg i Dinisor retard 180 mg

- Problema: similitud d'envasos.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Aleudrina 0,2 mg amp 1 ml i Bicarbonat sòdic Griffols 1M amp

- Problema: similitud d'envasos.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Sacarosa unidosi ALGOPEDOL 24% EPMC Pharma

- Problema: la tinta que identifica el lot i data de caducitat del medicament es borra amb molta facilitat i, a més, la mida de la lletra on diu "via oral" és molt petita.
- Error que pot comportar: error d'administració.

Hidroferol ampolles

- Problema: dificultat per trencar el cap de l'ampolla.
- Error que pot comportar: risc de lesió per a la persona que manipula l'ampolla.

Rupafin i Rubifen

- Problema: noms similars.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Dexametasona Kern Pharma 4 mg/ml i Polaramine 5 mg/ml

- Problema: similitud d'envasos.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Diazepam 5 mg i diazepam 10mg

- Problema: noms similars.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Dexametasona Kern Pharma 4mg/ml i Dexclorfeniramina maleato Combino Pharm

- Problema: similitud d'envasos.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Paroxetina i fluoxetina

- Problema: noms similars.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Rifaldin i rupafin

- Problema: noms similars.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

Adrenalina Level 1 mg/ml

- Problema: quan s'intenta administrar a través del microclau, la xeringa s'obtura i impedeix la sortida del medicament.
- Error que pot comportar: error d'administració.

Vacunes Vaxigrip, Diftavax, Pneumo 23, Varivax i Pentava, de Sanofi-Pasteur

- Problema: similitud d'envasos.
- Error que pot comportar: medicament incorrecte.

■ Butlletí de Prevenció d'Errors de Medicació

El Butlletí de Prevenció d'EM és una de les publicacions que promou el Departament de Salut i que té com a objectiu donar a conèixer i difondre entre els professionals sanitaris informació sobre la utilització segura dels medicaments, així com mantenir-lo alerta de totes aquelles novetats en aquest camp que poden resultar del seu interès. Fins el 2013, s'han publicat tres números anuals i a partir de 2014 s'amplia a quatre números, sent el primer un resum de la memòria d'activitats de l'any anterior.

Els 3 números corresponents a l'any 2013 són:

Vol. 11, núm. 1:

Casos greus d'intoxicació amb metotrexat oral. Possible confusió en la prescripció i dispensació entre els medicaments PecFent® i Instanyl®.

Vol 11, núm. 2:

Prevenció d'errors de medicació en pacients quirúrgics.

Vol 11, núm. 3:

Traçabilitat i control de qualitat de la preparació/administració de tractaments de quimioteràpia.

Tots ells es poden consultar en el canal temàtic Canal Salut. Medicaments. de la pàgina web de la Generalitat de Catalunya:

[Accés als butlletins](#)

■ Activitats formatives

Un dels principals objectius del Programa és fer difusió dels coneixements adquirits a partir de les notificacions rebudes entre el màxim nombre de professionals sanitaris, per tal de contribuir a la millora de l'atenció sanitària dels pacients.

Per assolir aquest objectiu es promouen diverses activitats:

1. Participació en el projecte de formació a l'Atenció Primària "La pràctica clínica diària i l'ús racional dels fàrmacs"

Aquest projecte consisteix en un Pla de Formació Continuada en l'ús racional dels medicaments, resultat de la col·laboració entre el Departament de Salut i la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC), que aquest any compleix la seva 7a edició. El projecte fins ara ha organitzat més de 965 sessions a diferents CAPs de tot Catalunya, formant més de 10.200 metges, 5.500 infermeres i 1.300 farmacèutics.

Des de l'any 2011, s'ha participat en el projecte amb una sessió de dues hores de durada que porta per títol "Prevenició d'EM: Recomanacions i sistemes de notificació". El contingut d'aquesta sessió té com a objectius donar a conèixer la terminologia bàsica emprada per descriure els incidents amb medicaments, diferenciar els EM de les reaccions adverses a medicaments (RAM),

donar a conèixer l'impacte assistencial i econòmic dels EM, explicar per què es produeixen i com actuar per tal d'evitar-los, i finalment, mostrar com es poden comunicar. La darrera part de la formació va orientada a presentar casos pràctics reals d'EM que han estat registrats en el Programa.



Durant la 7a edició, l'any 2013 s'han dut a terme vuit sessions de formació a diferents Centres d'Atenció Primària de Barcelona ciutat, Igualada, Molins de Rei, Sabadell, Santa Eugènia de Berga, Artesa de Segre, Lloret de Mar i Girona.

2. Participació en el curs de formació en medicaments i farmacoteràpia

Aquest curs pretén reforçar les habilitats i l'autonomia dels professionals de CatSalut Respon en la resolució de les consultes telefòniques sobre medicaments i farmacoteràpia, per tal de millorar la qualitat de les respostes tot garantint que el missatge que donin sigui coherent amb els que es donen des d'altres àmbits del DS.

El curs s'estructura en dues sessions formatives de quatre hores de durada i s'han impartit durant el primer semestre de 2013, a les instal·lacions del SEM de l'Hospitalet de Llobregat.

El programa del curs s'estructura en una primera part de conceptes generals en l'ús dels medicaments i una segona que fa referència a l'ús dels medicaments en situacions especials

(durant l'embaràs, la lactància, en pediatria i en gent gran).

Des del Programa s'ha participat en la primera edició d'aquest curs, que va tenir lloc durant el mes de març de 2013. Es va oferir una sessió conjunta amb el Centre de Farmacovigilància de Catalunya, per parlar de "Reflexions sobre la seguretat en l'ús dels medicaments: farmacovigilància, RAM, EM i medicaments il·legals".



©2011. Generalitat de Catalunya. Departament de Salut

Directora: Roser Vallès

Comitè Editorial: Tomàs Casasín, Glòria Cereza, Laura Diego, Montserrat Garcia, Maria José Gaspar, Carmen Lacasa, Marta Massanés, Glòria Oliva, Manel Rabanal i Laia Robert.

Conflicte d'interès. Els membres del Comitè Editorial declaren no tenir cap conflicte d'interès que pugui influir en les valoracions objectives i científiques del contingut d'aquest butlletí.

Subscripcions. Podeu formalitzar la vostra subscripció al butlletí a través de l'adreça de correu electrònic errorsmedicacio@gencat.cat indicant el vostre nom i l'adreça de correu electrònic on el voleu rebre.

ISSN 2013-3065

www.errorsmedicacio.org <http://medicaments.gencat.cat>